

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:
« طرح اصلاح قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی »

مقدمه

در خصوص طرح اصلاح قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شماره ثبت ۱۶۹ تحت عنوان ماده‌واحده مبنی بر اینکه «برای رسیدگی به طرح‌ها و لوایح دوفوریتی، ده نفر از ۵ کمیسیون فرعی ذی‌ربط به تشخیص هیئت رئیسه مجلس (هرکمیسیون ۲ نفر با امکان حق رأی) با معرفی رئیس کمیسیون فرعی، به اعضای کمیسیون اصلی اضافه می‌شود». طراحان با هدف مشارکت مؤثر کمیسیون‌های فرعی در بررسی کارشناسی طرح‌ها و لوایح در کمیسیون‌های اصلی عضویت دو نفر با حق رأی از کمیسیون‌های فرعی در فرایند بررسی کارشناسی توسط کمیسیون اصلی پیش‌بینی کرده‌اند. در ادامه گزارش به بررسی ابعاد کارشناسی و تخصصی این طرح می‌پردازیم.

بررسی طرح

درمورد این طرح نکاتی به شرح ذیل قابل ذکر است:

۱. با توجه به تعریف مفهوم «فوریت» ذیل نظریه تفسیری شورای نگهبان به شماره ۱۲۵۸ مورخ ۱۳۶۸/۰۸/۱۵ و بند «۲» ماده (۱۵۶) قانون آیین‌نامه داخلی هدف، تسریع و جلوگیری از وقوع خسارت یا فوت فرصت در موارد تصویب فوریت طرح یا لایحه توسط مجلس است.

مستند به ماده (۱۴۱) قانون آیین‌نامه داخلی صرفاً در خصوص طرح و لایحه عادی و یک‌فوریتی کمیسیون فرعی شناسایی شده است و در مورد طرح‌های دوفوریتی قانونگذار به‌درستی، صرفاً ارجاع به کمیسیون اصلی ذی‌ربط را بیان نموده است.

بنابراین به نظر می‌رسد به دلیل تسریع در فرایند بررسی و رسیدگی، ارجاع به کمیسیون فرعی توسط مقنن شناسایی نشده است، لکن طبق بند «۲» ماده (۱۶۱) مبنی بر ارسال «پیشنهاد‌های نمایندگان» امکان مشارکت نمایندگان در خصوص طرح در کمیسیون پیش‌بینی شده است و اساساً ادعای این موضوع که کمیسیون‌های فرعی مطلقاً هیچ‌گونه دخالتی در رسیدگی طرح‌های دوفوریتی نداشته، صحیح به نظر نمی‌رسد، افزون بر آنکه فرایند قانونگذاری و ارائه نظرات کارشناسی محدود به کمیسیون نبوده و نمایندگان محترم مستند به مواد (۱۴۱) و (۱۴۹) آیین‌نامه داخلی مجلس از حق ارائه نظر و پیشنهاد در صحن علنی برخوردار هستند.

مشخصات طرح

دوره یازدهم - سال اول

شماره ثبت:

۱۶۹

شماره چاپ:

—

تاریخ چاپ:

—

معاونت پژوهش‌های

پژوهش‌های سیاسی -

حقوقی

دفتر

مطالعات حقوقی

سایر دفاتر:

مالیه عمومی و توسعه

مدیریت

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۷۴۰۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۱۱/۲۷

۲. انتخاب نماینده کمیسیون فرعی لزوماً به معنای بیان نظر کمیسیون نیست، زیرا سازوکاری برای جمع‌بندی نظر کمیسیون فرعی پیش‌بینی نشده است تا نماینده مذکور به نمایندگی از کمیسیون فرعی به بیان نظرات بپردازد و اساساً با عنایت به محدودیت زمان چنین امکانی نیز فراهم نمی‌باشد، لذا حضور نماینده کمیسیون فرعی تفاوتی با حضور نماینده به صورت مستقل در مقام بیان نظرات شخصی ندارد.

۳. ملاک تعیین تعداد ۵ کمیسیون فرعی ذی‌ربط ابهام دارد و از طرفی ممکن است تمامی موارد طرح‌ها و لوایح دوفوریتی به این تعداد کمیسیون فرعی نداشته باشد.

۴. طبق ماده (۳۹) قانون آیین‌نامه داخلی در مورد طرح‌ها و لوایحی که به تشخیص هیئت رئیسه به دو یا چند کمیسیون «ارتباط اساسی» داشته باشند، کمیسیون مشترک تشکیل می‌گردد، لذا در مواردی که «ارتباط اساسی» بین چند کمیسیون در مورد طرح یا لایحه دوفوریتی وجود داشته باشد؛ سازوکار کمیسیون مشترک رافع دغدغه نمایندگان طراح مبنی بر مشارکت فعال سایر کمیسیون‌های مرتبط (فرعی) خواهد بود.

نتیجه‌گیری

با عنایت به نکات پیش‌گفته، از آنجا که حضور نمایندگان غیرعضو در کمیسیون اصلی، بدون جمع‌بندی نظر کمیسیون فرعی پیش‌بینی شده است و تفاوتی با حضور ایشان به عنوان نماینده مستقل، جز در پیش‌بینی امکان حق رأی وجود ندارد و این امر (داشتن حق رأی) نیز ترجیح بلامرغ این افراد نسبت به سایر نمایندگان است، لذا رد کلیات این طرح مورد پیشنهاد است.